

Kinnitatud Saku Vallavolikogu määrusega nr

SAKU VALLA ARENGUKAVA 2035+

EELNÕU I LUGEMISELE

Sisukord

SISUKORD	1
SISSEJUHATUS	2
1 LÄHTEOLUKORRA LÜHIÜLEVAADE	3
2 STRATEEGIA	6
2.1 VISIOON 2035+	6
2.2 SAKU VALLA TUNNUSLAUSE	6
2.3 OMAVALITSUSE MISSIOON	6
2.4 VALDKONDLIKUD EESMÄRGID	6
2.4.1 Üldised valitsussektori teenused	6
2.4.2 Avalik kord ja julgeolek	6
2.4.3 Majandus	7
2.4.4 Keskkonnakaitse	7
2.4.5 Elamu- ja kommunaalmajandus	7
2.4.6 Tervishoid	7
2.4.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon	7
2.4.8 Haridus	7
2.4.9 Sotsiaaltoetused	7
2.5 STRATEEGIAKAART	8
3 ARENGUKAVA RAKENDAMINE	9

Sissejuhatus

Kohaliku omavalitsuse arengukava on kogukondlik kokkulepe, millises suunas järgmistel aastatel liigutakse, mida tehakse ja mida mitte. Lisaks arengukavale on omavalitsuse olulisteks juhtimisdokumentideks üldplaneering, eelarvestrateegia ja iga-aastane eelarve. Arengukava roll on kindlaks määrata pikaajaline visioon, eesmärgid ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused. Üldplaneering loob visioonile ja eesmärkidele ruumilise mõõtme – kus ja millistele põhimõtetele tuginedes areng toimub. Eelarvestrateegias analüüsitakse järgmise nelja aasta finantsilist võimekust ja tuuakse välja investeeringud. Aastaeelarves planeeritakse üksikasjalikult konkreetse aasta tulud ja kulud, sh investeeringud.

Igal vallal ja linnal peab olema arengukava, et eri eluvaldkondade arengut integreerida ning koordineerida.

Vajadus Saku valla uue arengukava järele tuleneb muutunud ja muutuvast väliskeskkonnast. Lõppemas on Euroopa Liidu 2014.–2020. aasta programmiperiood ja ette valmistamisel uus. Seetõttu on tarvis kokku leppida, mis on kõige olulisemad arenguvajadused Saku vallas. Muutunud on ärimudelid ja töö olemus. Kuigi ettevõtlusaktiivsus on Eestis ja eeskätt Harjumaal järjest tõusnud, ei panusta see oluliselt lisandväärtuse ja SKP kasvu. Nende näitajate poolest on Eesti Skandinaavia riikidest jätkuvalt maas. Rahvusvaheline ränne on seni Eestit vähe puudutanud, kuid see ei pruugi nii jääda. Eesti rahvastik väheneb ja vananeb. Harjumaa, eeskätt Tallinna lähiümbruse omavalitsused on võrreldes muu Eestiga heas olukorras, kuid ka siin on näha kiire kasvuperioodi lõppu. Rahvastiku vanuseline koosseis muutub – oluliselt suureneb vanemaealise elanikkonna osatähtsus. Muutustega kohanemiseks ja

toimetulekuks ongi Saku valla arengukava uuendatud – et pakkuda ootustele vastavaid avalikke teenuseid ning kujundada elu- ja ettevõtluskeskkonda.

Arengukava koostamine vältas 2018. a novembrist 2019. a maini. Tööd koordineeris vallavolikogu ja -valitsuse esindajatest juhtrühm, kes kohtus viiel korral. Visiooni ja eesmärkide sõnastamiseks korraldati strateegiapäev, millest võtsid osa vallavalitsuse, -volikogu, valla allasutust, ettevõtete ja kolmanda sektori esindajad. Traditsioonilisel Saku valla arengupäeval arutlesid arengukava eesmärkide ja tegevuste üle vallavalitsuse teenistuste juhid, allasutuste esindajad, volikogu ja volikogu komisjonide liikmed. Aasta alguses uuriti elanike rahulolu ja soove, küsitlusele vastas 451 inimest.

Arengukava dokumentatsioon koosneb kolmest eraldiseisvast osast:

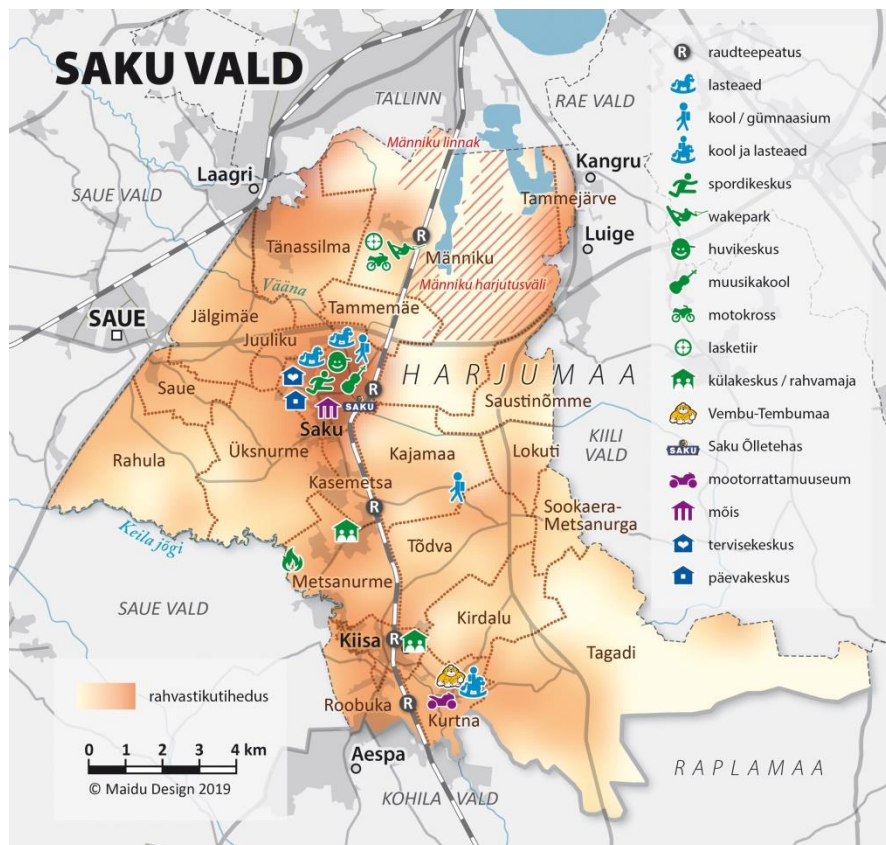
- 1) Saku valla arengukava 2035+ (käesolev dokument), mis sisaldab omavalitsuse lühiiseloost, visiooni, missiooni ja eesmärke ning arengukava rakendamise kirjeldust;
- 2) Saku valla arengukava tegevuskava (arengukava lisa 1), mis sisaldab eesmärkide täitmiseks vajalikke tegevusi ja investeeringuid;
- 3) Saku valla lähteolukorra ülevaade (arengukava lisa 2), mis võimaldab eesmärkide tausta paremini mõista.

Dokumentide struktuur järgib läbivalt kohalike omavalitsuste eelarve klassifikaatorite jaotust. Niimoodi on otseselt vastavuses lähteolukorra kirjeldus ja sellest tulenev valdkondlik strateegiline eesmärk.

Tegevuskava elluviimiseks on koostatud nelja-aastane valla eelarvestrateegia ja iga-aastane eelarve.

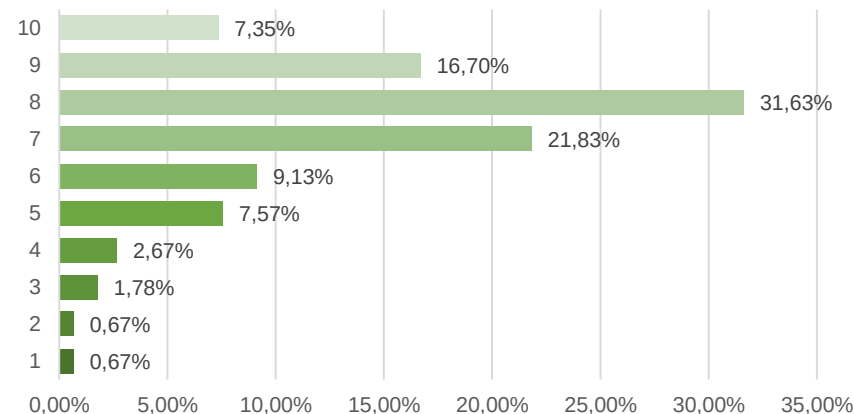
1 Lähteolukorra lühiülevaade

Saku vald on Harjumaa keskosas paiknev 170 km² suurune Tallinna linnaga piirnev omavalitsusüksus (vt Joonis 1), mida iseloomustavad roheline ja hea elukeskkond.

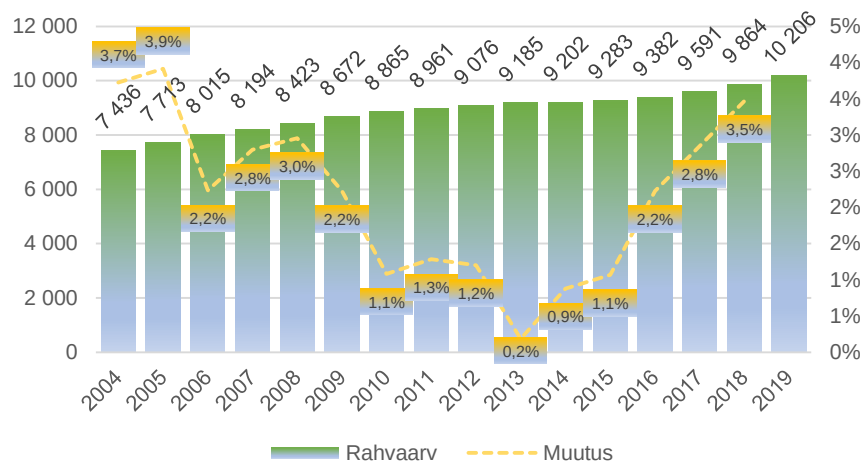
Joonis 1. Saku vald

Elanikkonna hulgas läbi viidud küsitlusest selgus, et Saku valda hinnatakse elukohana võrdlemisi kõrgelt – 449 vastanu keskmine hinnang 10 palli süsteemis on 7,4 (vt Joonis 2).

Joonis 2. Hinnang Saku vallale (n = 449) (allikas: elanikkonna küsitlus)

2019. a alguse seisuga elas rahvastikuregistri andmetel Saku vallas 10 206 inimest (vt Joonis 3). Tegelikult võib rahvaarv ligikaudu 1000 võrra suurem olla, kuna kõik inimesed ei registreeri oma elukohta valda. Perioodil 2004–2019 on elanikkond kasvanud 2770 inimese ehk 37% võrra. Aasta keskmine juurdekasv on olnud 185 elanikku. Senise kasvu jätkudes võib valla rahvaarv aastaks 2035 küündida kuni 13 000ni. Elanikkonna vanuseline koosseis muutub – väheneb lasteaiaelaste ja suureneb eakate arv. Kooliealiste vallaelanike hulk lähiaastatel kindlasti kasvab.

Joonis 3. Saku valla elanike dünaamika 2004–2019 (allikas: rahvastikuregister)

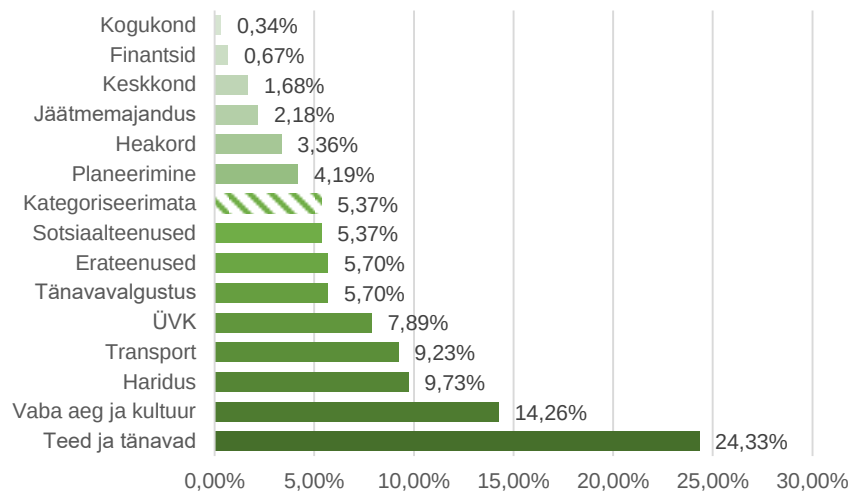
Peamised järeldused Saku valla kohta on järgmised (lähemalt vt arengukava lisast 2).

- Senine asustumusmuster on ajalooliselt välja kujunenud, seda pole otstarbekas muuta ega uusi asustusüksusi rajada.
- Valda arendades tuleb lähtuda tasakaalustatuse printsiibist, et investeeringud ei kuhjuks üksnes Saku ja Kiisa alevikesse.
- E-teenused tuleb tänapäevastada, et need oleksid vastavuses kiiresti muutuva keskkonnaga.
- Taristusse on viimastel aastatel palju investeeritud, kuid jätkuvalt on vaja arendada ühisveevärki ja -kanalisatsiooni ning osades piirkondades lokaalseid lahendusi. On vaja täiendada kergliiklusteede võrgustikku ja viia kohalikke teid mustkatte alla.
- Ühistransport tuleb elanike vajadustega vastavusse viia, kuna Saku alevik on pealinnaga hästi ühendatud, kuid kaugemate

piirkondade oma mitte. Samuti esineb raskusi valla keskusesse pääsemisega.

- Jäätmetekke vältimiseks ja vähendamiseks tuleb elanike teadlikkust tõsta.
- Väikelaste jaoks on vaja täiendavaid sõimekohti, eriti Tänassilma piirkonda.
- Õpilaste arv kasvab, lähitulevikus on vaja ka täiendavaid koolikohti.
- Seoses elanikkonna vananemisega suureneb vajadus sotsiaalteenuste järele.
- Valla keskus vajab välja arendamist.
- Tarvis on parandada ettevõtluskeskkonda – puudu on äripindadest, samuti ei vasta taristu igal pool ettevõtjate ootustele.

Küsitluse põhjal ootavad elanikud, et vald panustaks rohkem teedesse ja tänavatesse (mustkattesse ja kergliiklusteedesse), vaba aja ja kultuuri valdkonda (suurendaks vaba aja veetmise võimalusi), haridusse, transporti ning ühisveevärki ja -kanalisatsiooni (vt Joonis 4).

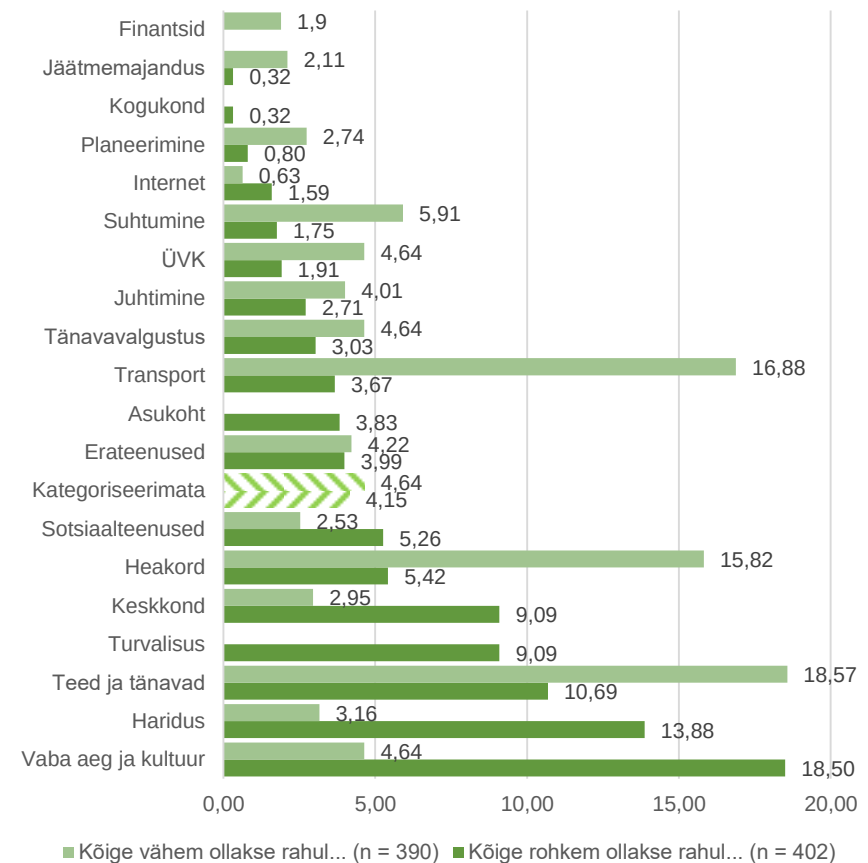

Joonis 4. 10 aasta jooksul kõige enam ära tegemist vajav (n = 451) (allikas: elanikkonna küsitlus)

Kõige kõrgemalt hindasid elanikud vaba aja veetmise ja kultuuri tarbimise võimalusi ning haridust (vt Joonis 5).

Mõnevõrra vastuoluline on teede ja tänavatega seonduv. Ühest küljest hinnati kõrgelt head kergliiklusteede võrgustikku, kuid samas sooviti, et vald veelgi enam panustaks: sooviti rohkem kergliiklusteid, teede jooksvat remonti ja mustkatte alla viimist.

Küllalt negatiivse hinnangu said heakord ja transport. Heakorral puhul tuleb arvestada küsitluse läbiviimise aega jaanuaris–veebruaris 2019, mil lumerohkus tingis rahulolematuse. Siiski on vastajate arv piisavalt suur, et edaspidiseks järeldusi teha. Transpordi puhul ei olnud elanikud rahul kaugemate asulate ühendusvõimalustega – keeruline on pääseda nii valla keskusesse kui ka Tallinnasse.

Joonis 5. Valdkonnad, millega ollakse enim rahul/rahulolematud (allikas: elanikkonna küsitlus)

2 Strateegia

Saku valla visioon ja eesmärgid on sõnastatud soovitud seisundi kirjeldusena, s.o millisena omavalitsust tulevikus nähakse.

Eesmärgid järgivad eelarve klassifikaatorite jaotust, et tagatud oleks läbivalt ühetaoline lähenemine. Samuti on lähteolukorra kirjeldus (vt lisa 2) üles ehitatud sama struktuuri kohaselt.

2.1 Visioon 2035+

Saku vald on ilus roheline pealinnalähedane töö- ja elupaik.

Saku vald on roheline suurepärase looduskeskkonnaga omavalitsus Tallinna lähedal. Arvukad loodusrajad ja kergliiklusteed loovad mitmekülgset võimalust sportimiseks ja rekreatsiooniks.

Vallas on head teed ja toimiv ühistransport. Bussiliiklus arvestab elanikkonna paiknemise ja vajadustega. Säilinud on kiire rongiühendus Tallinnaga.

Sakust on kujunenud hästi planeeritud väikelinlik keskus, kus on tänapäevane äri- ja teenuskeskkond.

Valla areng on järjepidev ja tasakaalustatud. Elanikkonna lisandumine on toimunud vallale jõukohases stabiilses tempos.

2.2 Saku valla tunnuslause

Saku valla tunnuslause on „**Läbi rohelise akna**“.

Rohelisest aknast välja vaadates on näha kaunist loodus- ja elukeskkonda. Rohelisest aknast sisse vaadates võib näha endast ja kodukohast lugupidavaid inimesi.

2.3 Omavalitsuse missioon

Omavalitsuse missioon on aidata Saku valla elanikel õnnelikud olla.

2.4 Valdkondlikud eesmärgid

2.4.1 Üldised valitsussektori teenused

1. Omavalitsuse teenused toimivad justkui märkamatuks, pakkudes elanikele lahendusi enne, kui probleemid tekkidagi jõuavad.

2.4.2 Avalik kord ja julgeolek

2. Saku valla elanikud tunnevad ennast igas külas ja alevikus turvaliselt.

2.4.3 Majandus

3. Teed ja tänavad on heas korras ning moodustavad loogiliselt toimiva terviku. Külad on omavahel kergliiklusteedega ühendatud.
4. Pealinnaäärsed piirkonnad on osa Tallinna ühistranspordist. Valla korraldatav ühistransport vastab reisijate vajadustele.

2.4.4 Keskkonnakaitse

5. Saku vald on Tallinna ümbruse rohelisim omavalitsus. Elanikkond on keskkonnateadlik ning väldib ja vähendab jäätmete teket. Jäätmete sortimiseks on loodud mugavad võimalused. Maavarade kasutamisel arvestatakse keskkonnaga.

2.4.5 Elamu- ja kommunaalmajandus

6. Valla areng on terviklik ja tasakaalustatud. Saku alevikust on kujunenud väikelinlik keskus, mida iseloomustavad tänapäevane ärikeskkond, mitmekülgne teenustevõrk ja inimsõbralik avalik ruum.
7. Valla külad ja alevikud on heakorrastatud, hästi ning energiasäästlikult valgustatud. Veevõrk ja kanalisatsioon on korras.

2.4.6 Tervishoid

8. Esmatasandi tervishoiuteenused (perearst, hambaarst, apteek jt), on kvaliteetsed ja hõlpsalt kättesaadavad.

2.4.7 Vaba aeg, kultuur ja religioon

9. Vallas on mitmekülgsed vaba aja veetmise võimalused. Männiku piirkonnast on kujunenud tuntud puhke- ja virgestusala.

2.4.8 Haridus

10. Valla haridus vastab elanikkonna ootustele ja vajadustele. Vallast saab samaväärse hariduse kui riigi parimatest koolidest.

2.4.9 Sotsiaalhoolekanne

11. Sotsiaalhoolekandeline abi toimib koostöös era- ja mittetulundussektoriga ning katab kõikide abivajajate vajadused.

2.5 Strateegiakaart

3 Arengukava rakendamine

Saku valla arengukava rakendamiseks, s.o eesmärkide täitmiseks, on välja töötatud valdkondlik tegevuskava (vt arengukava lisa 1). Eeldus on, et tegevuskava ellu viies täituvad valdkondlikud eesmärgid ning seeläbi ka visioon.

Arengukava vaadatakse üle kord aastas, täitmist analüüsitakse kevadel traditsioonilisel Saku valla arengupäeval.

Arengukava täitmist hinnatakse kahel tasandil:

1. taktikalisel – hinnatakse tegevuskava, eelarvet ja vallavalitsuse tööd;
2. strateegilisel – hinnatakse üld- ja kompleksnäitajaid ning elanikkonna rahulolu.

1. Taktikalise tasandi hindamine

Tegevuskava ja eelarve täitmist (seiret) jätkatakse sarnaselt senini vallavalitsuses kehtinud süsteemile, kus valdkonna eest vastutavad ametnikud koondavad kord aastas vajaliku info. **Tegevuskava** täitmist hinnatakse kolmesel skaalal:

1. **ellu viidud;**
2. **ellu viimisel** (vajalik on esitada lisainfo tähtaegadest kinnipidamise ja võimalike muudatuste kohta);
3. **tegemata** (vajalik on esitada lisainfo põhjuste kohta).

Eelarve täitmise juures vaadatakse vastavust planeeritule. Kui tegevuse või investeeringu maksumus erineb kavandatud enam kui 25%, selgitatakse välja erinevuse peamised põhjused.

2. Strateegilise tasandi hindamine

Strateegilise tasandi hindamine tähendab arengukava elluviimise mõjule hinnangu andmist – kas liigutakse eesmärkide täitmise poole või mitte. Samuti annab hindamine infot, kas eesmärgid on jätkuvalt aktuaalsed ja asjakohased või tuleks neid muuta.

Osaliselt korraldab hindamise Saku Vallavalitsus, osaliselt aga riik (Rahandusministeerium).

Saku Vallavalitsus hindab:

1. elanike arvu muutust aasta jooksul vastavalt rahvastikuregistri andmetele (soovitud sihttase: 300 lisanduvat elanikku aastas);
 - a. täiendavalt vaadatakse, miks elanikkonna arv muutub, kas tegemist on loomuliku või rändeiiibega, ja millistes asustusüksustes on muutused suurimad;
2. tulumaksu laekumist ühe elaniku kohta (soovitud sihttase: sama või kõrgem võrreldes teiste Tallinna lähiümbruse omavalitsustega);
3. elanikkonna rahulolu (soovitud sihttase: 90% küsitlusele vastanutest on avalike teenustega rahul);
 - a. elanikkonna rahuloluküsitlus viiakse läbi kahe aasta tagant;
 - b. küsitluse läbiviimisel järgitakse elanikkonna soolis-vanusest koosseisu, et tulemused oleksid võimalikult esinduslikud ja võimaldaksid vajadusel väljavõtteid erinevate gruppide kaupa;
 - c. rahulolu mõõdetakse igas valdkonnas.

Rahandusministeeriumi kaudu on võimalik hinnata kolme aspekti:

1. kohalike avalike teenuste tasemeid;
2. finantsvõimekust;
3. piirkondlikku potentsiaali.

1. Kohalike avalike teenuste tasemete hindamine

Tartu Ülikooli ja OÜ Geomedia koostöös valmis 2018. a lõpus „Kohalike avalike teenuste tasemete seire metoodika väljatöötamine ja testimine ning analüüsi läbiviimine“. Töö eesmärk oli välja töötada kõikidele kohalikele omavalitsustele sobivad avalike teenuste tasemeid hindavad indikaatorid. Kuna testimine näitas, et hindamiseks sobivaid andmeid napib, otsustati vajalik andmekorje korraldada riiklikul tasemel. Teadaoleva info kohaselt kogutakse vajalikud andmed kokku 2019. a lõpus, tulemused muutuvad kättesaadavaks 2020. a esimesel poolel. Kokku hõlmab indikaatorite süsteem 17 valdkonda, mille eest kohalikud omavalitsused vastutavad ja mida oma tegevusega otseselt mõjutada saavad.

Praeguseks ei ole algandmete puudulikkuse tõttu indikaatorite baastasemeid olemas. Seetõttu tuleb käesolev peatükk Saku valla arengukavas pärast vajalike andmete avaldamist uuesti avada.

2. Finantsvõimekuse mõõtmine

Rahandusministeerium mõõdab regulaarselt mitmesuguste suhtarvude alusel kohalike omavalitsuste finantsvõimekust (vt lähemalt rahandusministeeriumi kodulehelt – finantsvõimekuse radar). Radar iseloomustab omavalitsuse finantsnäitajate hälbimist nn riskijoonest – mida kaugemal on punktid joonest, seda suurem on oht sattuda finantsraskustesse ja vastupidi.

Nende suhtarvude alusel on võimalik hinnata ka Saku valla finantssuutlikkust (soovitud sihttase: kuni 3 näitajat võivad asuda riskijoonest väljaspool).

3. Piirkondliku potentsiaali mõõtmine

Piirkondliku potentsiaali indeks kirjeldab taustasüsteemi, milles omavalitsused tegutsevad (vt lähemalt rahandusministeeriumi kodulehelt). Kokku koosneb indeks 20 näitajast, mida valla- või linnavalitsuse tegevus otseselt ei mõjuta (näiteks elanike arv), kuid mis loovad eeldused omavalitsuse arenemiseks ja mida kaudselt mõjutavad pakutavad avalikud teenused. Indeksi näitajad jaotuvad kolme valdkonna vahel: 1) inimkapital, 2) majanduslik kapital ja 3) sotsiaalne kapital.

2017. aastal asus Saku vald Eesti üldises pingereas 17. kohal.

Piirkondliku potentsiaali indeksi alusel on võimalik hinnata Saku valla arengupotentsiaali (soovitud sihttase: minimaalselt 2017. a taseme säilitamine).